

Prima pagină > Legislație și jurisprudență > **Legislația națională**  
**Nationale wetgeving**

Austria

Inleiding — Op deze pagina vindt u informatie over het Oostenrijkse rechtsstelsel en een overzicht van het Oostenrijkse recht.

#### Rechtsgrondslagen

##### Soorten rechtsinstrumenten — beschrijving

Het Oostenrijkse recht is hoofdzakelijk geschreven (gesetztes) recht.

Overeenkomstig de Oostenrijkse federale grondwet bestaat er naast het federale (constitutionele) recht in de negen deelstaten een afzonderlijke (constitutionele) deelstaatwet. Het provinciale constitutionele recht mag niet in strijd zijn met het federale constitutionele recht en is dus **ondergeschikt aan** het federale constitutionele recht. In beginsel is er echter geen sprake van een dergelijke rangorde tussen federale wetten en wetten van de provincies. Sinds 1988 kunnen staten internationale verdragen sluiten op gebieden die onder hun bevoegdheid vallen. Op het gebied van buitenlandse zaken blijft de federale regering echter voorop staan.

##### Status van gewoonterecht en rechtspraak

Het gewoonterecht speelt een zeer beperkte rol.

De uitspraken van de hoogste rechterlijke instanties vormen waardevolle aanwijzingen voor de toepassing van de wet en zijn van groot belang; Het recht van de rechterlijke macht wordt echter niet formeel erkend als een rechtsbron.

##### Rechtshandelingen van de autoriteiten

In beginsel omvat de staat handelingen van soevereiniteit — handelingen van overheidsinstanties die bevelen uitvaardigen — wetten (wetgevingshandelingen), administratieve handelingen (handelingen van de uitvoerende macht) en rechterlijke beslissingen (gerechtelijke handelingen). In de wet wordt bepaald voor welke bestuurshandelingen de administratieve autoriteiten bevoegd zijn. Dit kan bijvoorbeeld het doen van kennisgevingen (individuele handelingen) of de vaststelling van verordeningen (algemene wettelijke bepalingen) zijn. Handelingen van rechtstreeks administratief gezag en dwang kunnen ook in aanmerking worden genomen indien bijvoorbeeld in het geval van politieoperaties onmiddellijk officieel optreden vereist is om gevaren te voorkomen.

##### Internationale rechtsbronnen en Unierecht

De Oostenrijkse **grondwet** verklaart dat algemeen erkende regels van internationaal recht deel uitmaken van het Oostenrijkse federale recht en voorziet in de opname van internationale verdragen in het Oostenrijkse rechtsstelsel (al dan niet met specifieke wetgeving). De rangorde van verdragsbepalingen in het nationale rechtsstelsel wordt bepaald door de inhoud ervan.

Om in de Nationalrat (het lagerhuis van het Oostenrijkse parlement) te worden goedgekeurd, is voor internationale verdragen tot wijziging of aanvulling van de grondwet dezelfde bijzondere meerderheden vereist als federale constitutionele wetten. Verdragen die de wet wijzigen of aanvullen, vereisen hetzelfde quorum als de statuten.

In beginsel sluit de federale president staatsverdragen op verzoek van de federale regering of een door haar gemachtigde minister. Voor politieke verdragen en verdragen die wetgeving wijzigen of aanvullen, is voorafgaande toestemming van de Nationalrat vereist. De federale president kan de federale regering of de betrokken leden van de federale regering machtigen om bepaalde categorieën internationale verdragen te sluiten die niet politiek van aard zijn en geen wetgeving wijzigen of aanvullen.

Sinds **de toetreding van Oostenrijk tot de Europese Unie** op 1 januari 1995 bepaalt het Oostenrijkse constitutionele recht niet langer de relevante basisrechtsorde, maar ook het recht van de Europese Unie (**constitutionalisme**). Volgens de heersende opvatting heeft het **Unierecht voorrang boven het nationale recht** en dus ook boven het gewone federale constitutionele recht, **maar** niet de fundamentele beginselen van de federale grondwet.

##### Basishandelingen

##### Burgerlijk recht

In burgerlijke zaken wordt de bevoegdheid in eerste aanleg gewoonlijk uitgeoefend door districtsrechtbanken en regionale rechtbanken. Buiten Wenen behandelen ook districtsrechtbanken en regionale rechtbanken handelszaken. Bovendien worden de regionale rechtbanken betaald met arbeids- en socialezekerheidszaken. Alleen Wenen heeft zijn eigen arrondissementsrechtbank voor handelszaken, zijn eigen handelsrechtbank en zijn eigen arbeids- en sociale rechtbank.

De bevoegdheid is in beginsel verdeeld tussen de gerechten op basis van de aard van de vordering (objectieve bevoegdheid) en wordt bepaald op basis van het bedrag van het geschil voor alle zaken die niet zo los staan van de districts- of regionale rechtbanken. Het soort zaak heeft altijd voorrang op het waarden criterium.

De districtsrechtbanken zijn bevoegd op basis van de aard van de vordering, bijvoorbeeld in de meeste familierecht of huurgeschillen. De gewestelijke rechtbanken zijn bevoegd op grond van de aard van de vordering, zoals geschillen op grond van de atoomaansprakelijkheidswet, de Wet officiële aansprakelijkheid, de Wet gegevensbescherming, het mededingingsrecht en het auteursrecht. De districtsrechtbanken zijn bevoegd voor zaken waarin de waarde van de vordering maximaal 15 000 EUR bedraagt, en de regionale rechtbanken zijn bevoegd in gevallen waarin de waarde van de vordering meer dan 15 000 EUR bedraagt.

Eenieder heeft een algemene bevoegdheid vanwege zijn persoonlijke band met een gerechtelijk arrondissement. Vorderingen worden gewoonlijk aanhangig gemaakt bij de gewone rechtbank van de verweerder. De gewone bevoegdheid van een particulier wordt gewoonlijk bepaald door de plaats waar hij zijn woonplaats of gewone verblijfplaats heeft; een persoon kan meer dan één gewoon forum hebben. De plaats waar een rechtspersoon gewoonlijk bevoegd is, wordt gewoonlijk bepaald door de plaats waar hij zijn statutaire zetel heeft.

##### Het handelsrecht,

Alleen Wenen heeft gespecialiseerde burgerlijke rechtbanken voor handelszaken, te weten het Bezirksgericht für Handelssachen en het Handelsgericht Wien, en een gespecialiseerde civiele rechtbank voor arbeids- en socialezekerheidszaken, te weten het Arbeit- und Sozialgericht Wien. In alle andere districten worden handelszaken en zaken met betrekking tot arbeids- en socialezekerheidswetgeving door de gewone rechtbanken behandeld. De territoriale bevoegdheid in handelszaken en in zaken betreffende arbeids- en socialezekerheidsrecht wordt normaliter beheerst door de algemene regels van het burgerlijk procesrecht.

## Bestuursrecht

Het bestuursrecht regelt in ruime zin als „publiekrecht”, de organisatie van bestuursorganen en het procesrecht van de bestuurlijke autoriteiten, maar ook de betrekkingen tussen de staat en zijn burgers, de gedragsverplichtingen van de adressaten van de wetgeving en de materiële besluitvormingscriteria van de overheid. Op een groot aantal specifieke gebieden van het bestuursrecht behoren bijvoorbeeld burgerschap en vreemdelingen, politie en bouwrecht. Naast gedragingen die door de rechter worden bestraft, regelt het administratieve strafrecht wat een administratieve overtreding in het bestuursrecht is. Andere deelgebieden van het bestuursrecht omvatten bepalingen inzake administratieve procedures en (administratieve) rechtsbescherming. Tegen besluiten van administratieve autoriteiten, zoals besluiten, kan beroep worden aangetekend bij een administratieve rechtbank.

Hiërarchie van normen

Een federale grondwettelijke norm vereist een tweederdemeerderheid van de stemmen in de Nationale Raad, met ten minste de helft van de aanwezige leden.

Bovendien moet de aldus vastgestelde regeling uitdrukkelijk worden aangemerkt als een „constitutionele handeling” of een „grondwettelijke bepaling”.

Een geldig besluit over een bepaling op basis van federaal recht vereist daarentegen de aanwezigheid van ten minste een derde van de leden van de Nationalrat en een volstreekte meerderheid van de uitgebrachte stemmen.

### 1. Leidende beginselen van de grondwet

De leidende beginselen (grondbeginselen) van de Oostenrijkse grondwet vormen de belangrijkste grondslagen van de Oostenrijkse rechtsorde:

het democratische beginsel

het beginsel van de scheiding der machten

het beginsel van de rechtsstaat

het republikaanse beginsel

het federale beginsel, en

het liberale beginsel.

Over het geheel genomen vormen deze leidende beginselen de **grondwettelijke orde**.

Zij zijn van groot constitutioneel belang. Indien een wijziging van de federale grondwet afziet van een van de leidende beginselen of de relatie tussen de beginselen fundamenteel wijzigt, wordt dit beschouwd als **een algemene wijziging** die **een referendum vereist**.

### 2. Primair en secundair EU-recht

De **toetreding van Oostenrijk tot de Europese Unie** op 1 januari 1995 leidde tot een grondige herziening van de Oostenrijkse grondwet. Sinds de toetreding bepaalt het Oostenrijkse constitutionele recht niet langer de relevante basisrechtsorde, maar ook het recht van de Europese Unie (**constitutionalisme**).

Volgens de heersende opvatting **heeft het Unierecht voorrang boven het nationale recht** en dus ook boven het gewone federale constitutionele recht, maar niet de fundamentele beginselen van de federale grondwet.

### 3. „Gewoon” federaal constitutioneel recht

Het constitutioneel recht stelt de regels van het politieke spel vast, zoals het bepaalt:

de wetgevingsprocedure

de status van de hoogste instanties binnen de staat

de relatie tussen de federale overheid en de provincies in het wetgevingsproces en de toepassing van de wet, en

het toezicht op overheidsoptreden door de rechtbanken van het publiekrecht.

### 4. Federale wetten

Het grondbeginsel van de rechtsstaat, zoals neergelegd in de grondwet, vereist dat de toepassing van de wet in het openbaar bestuur en in de rechtbanken in overeenstemming met de wet geschiedt. De grondwet verdeelt de wetgevende bevoegdheden tussen de federale overheid en de provincies.

### Reglementen

Verordeningen (Verordnungen) **zijn algemene wettelijke bepalingen die door de overheid zijn vastgesteld en bindend zijn** voor alle rechtssubjecten. De grondwet verleent een algemene machtiging om uitvoeringsverordeningen vast te stellen waarin de regels van meer algemene bepalingen, meestal wetten, nader worden uitgewerkt. Voor verordeningen tot wijziging of aanvulling van de wet is uitdrukkelijke grondwettelijke toestemming vereist.

### 6. Besluiten

Besluiten (Bescheide) zijn voornamelijk bestuurshandelingen met toepassing van het recht, die uitsluitend gericht zijn tot de daarin genoemde personen.

### Wetgevingsprocedures

#### Wetgevingsinitiatief

Wetsontwerpen kunnen als volgt aan de Nationalrat worden voorgelegd:

Daarnaast moet een burgerinitiatief ter discussie worden voorgelegd aan de Nationalrat als het wordt ondertekend door 100000 kiezers of door een zesde van de kiezers in drie provincies.

In de praktijk zijn de meeste wetgevingsinitiatieven afkomstig van de federale regering. Wetsontwerpen van de federale regering moeten unaniem door de federale regering (in het kabinet) worden goedgekeurd. Voordien wordt het door de bevoegde federale minister opgestelde wetsontwerp gepubliceerd ter overweging door andere instanties (deelstaten, belangengroepen).

### Aanneming van de wet

Na goedkeuring in de Nationalrat is voor wetsontwerpen de instemming van de Bundesrat vereist. (Federale begrotingswetsontwerpen hoeven niet te worden voorgelegd aan de Bundesrat — federale soevereiniteit van de Nationalrat.) Vervolgens legt de kanselier de wetsontwerpen ter authenticatie voor aan de president.

De Nationalrat kan besluiten dat over een wetsontwerp een referendum moet worden gehouden. Een referendum kan ook worden verlangd door een meerderheid van de leden van de Nationalrat. In dat geval moet een wetsontwerp dat de Nationalrat reeds heeft aangenomen, bij referendum worden goedgekeurd voordat het wordt geauthentiseerd.

Een referendum is ook vereist voor een alomvattende herziening van de grondwet.

De president bevestigt door ondertekening dat een handeling is aangenomen in overeenstemming met de grondwet. Die authenticatie moet vervolgens door de bondskanselier worden medeondertekend.

Een handeling kan hetzij uitdrukkelijk worden ingetrokken (formele afwijking), hetzij door het aannemen van een nieuwe regeling waarvan de inhoud niet in overeenstemming is met de eerdere bepaling (materiële afwijking), zonder formeel te bepalen dat de eerdere bepaling niet langer van kracht is (lex posterior derogat legi priori). Specifieke regels hebben voorrang op algemene regels (lex specialis derogat legi generali). Bovendien kan de geldigheid van een wet van meet af aan worden beperkt.

### Afkondiging, bekendmaking en inwerkingtreding

Na ondertekening door de federale president (om de grondwet te authenticeren) en medeondertekening door de bondskanselier, wordt de federale wet bekendgemaakt in het Bundesgesetzblatt.

Tenzij in de wet (terugwerkende kracht of Legisvakanz) anders is bepaald, treedt een wet in werking aan het einde van de dag van bekendmaking in het Bundesgesetzblatt.

#### **Middelen om conflicten tussen verschillende rechtsbronnen op te lossen**

Als uitdrukking van het grondbeginsel van de rechtsstaat heeft het Grondwettelijk Hof de bevoegdheid om de grondwettigheid van wetten en de wettigheid van verordeningen te toetsen (zogenaamde rechterlijke toetsing).

Het Grondwettelijk Hof doet ook uitspraak over „jurisdictiegeschillen”, bijvoorbeeld tussen rechtbanken en administratieve autoriteiten, provinciale en federale instanties die zich in dezelfde zaak bevoegd verklaren of zich onbevoegd verklaren.

In het kader van zijn „bevoegdheid om de bevoegdheid te bepalen” stelt het Grondwettelijk Hof ook bindend vast of een handeling van wet of tenuitvoerlegging onder de bevoegdheid van de federale regering of de deelstaten valt.

Er is geen prioriteit voor de toepassing van het hogere recht in beide gevallen.

#### **Juridische databanken (met overeenkomstige links)**

##### **Is de raadpleging gratis?**

Ja, dat kan. Wetgeving en jurisprudentie zijn gratis online toegankelijk via het Federal Legal Information System (RIS) op <https://www.ris.bka.gv.at/>.

##### **In welke talen is de databank beschikbaar?**

In beginsel is de databank alleen in het Duits beschikbaar. Algemene informatie en een selectie van wetgeving zijn in het Engels te vinden via een Engelstalige invoerpagina (zie link: [RIS Legal Information System \(bka.gv.at\)](https://www.ris.bka.gv.at/)).

##### **Welke zoekcriteria zijn beschikbaar?**

De databank die ten grondslag ligt aan het Federal Legal Information System (RIS) is onderverdeeld in verschillende toepassingen, bijvoorbeeld „Federal law consolidated”, „LandLaw consolidated”, „Bundesgesetzblatt 2004-2003”, „Staat- und Bundesgesetzblatt 1945-” en andere. Het RIS verschaft niet alleen informatie over het recht van de Republiek Oostenrijk (bv. geconsolideerde federale en regionale wetgeving, jurisprudentie), maar dient ook als juridisch bindende publicatie van onder meer de federale staatsbladen (sinds 2004) en de provinciale staatsbladen (sinds 2014/15).

Voor elke aanvraag is er een afzonderlijk zoekformulier met zoekmogelijkheden die zijn toegesneden op de aanvraag in kwestie. Zo kan in de meest gebruikte toepassing „federaal recht geconsolideerd” de zoekopdracht worden beperkt door onder meer te verwijzen naar de criteria „zoekwoord”, „titel, afkorting”, „publicatieorgaan”, „type wetgeving”, „indexnummer”, datum van geldigheid en temporele werkingssfeer. Het is ook mogelijk om de volledige tekst te zoeken in de volledige gegevensreeks (op voorwaarde dat deze in het Duits is gesteld).

Verskillende handleidingen over subtoepassingen zijn beschikbaar onder „Help/Contact”. Zo ondersteunt een RIS-handleiding (zie de link [HandbuchBgblAuth.pdf \(bka.gv.at\)](#)) het zoeken naar federale staatsbladen in hun juridisch bindende („authentieke”) versie.

Laatste update: 15/12/2023

Deze tekst is automatisch vertaald. De beheerder van deze website kan niet instaan voor de kwaliteit van de vertaling.